

INFORMERAR

RÅDGIVNINGSAVDELNINGEN INFORMERAR OM

Kommunala avgifter

© Villaägarnas Riksförbund 2009

Detta informationsmaterial är upphovsrättsligt skyddat enligt lagen (1960: 729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Varje eftertryck och/eller kopiering utan tillåtelse av VILLAÄGARNAS jurister eller behörig firmatecknare för VILLAÄGARNA är strängt förbjudet. Informationsmaterialet är endast avsett att fungera som generell vägledning. För råd i specifika ärenden rekommenderar VILLAÄGARNA att kontakt tas med VILLAÄGARNAS jurister alternativt annan juridisk expertis.

Innehållsförteckning

1. De olika beslutande organen inom kommunen	1
1.1. Kommunfullmäktige.....	1
1.2. Kommunstyrelsen.....	1
1.3. Nämnderna.....	1
2. Vem fattar beslut om avgifter och taxor?	1
2.1. Fullmäktige eller nämnd	1
2.2. Möjligheter att överklaga beslutet?	1
3. Grundläggande förutsättningar för kommunerna att ta ut avgifter	2
3.1. Allmänt intresse med anknytning till kommunen.....	2
3.2. Kommunal skatt eller avgifter?	2
4. Självkostnadsprincipen.....	2
4.1. Avgifterna får ej medföra vinst	2
4.2. Principen är generell.....	3
5. Likställighetsprincipen	3
5.1. Kommunmedlemmarna skall behandlas lika	3
5.2. Prestationsskyldighet och lika avgifter för lika prestationer	3
6. Retroaktivitetsförbudet	4
7. Sotning	4
7.1. Lagen om skydd mot olyckor reglerar	4
7.2. Vem ansvarar för att sotning sker och vem får sota?	4
7.3. Brandskyddskontroll.....	5
7.4. Hur ofta skall sotning och brandskyddskontroll ske?	5
7.5. Övrigt	6
8. Ventilation	6
8.1. Grunden för ventilationskontroll.....	6
8.2. Byggnadsnämnden övervakar	6
9. Möjlighet att ta ut avgifter	7
10. Renhållning	8
10.1. Kommunens ansvar	8
10.2. Avgift i enlighet med taxa beslutad av kommunfullmäktige.....	8
10.3. Olika avgifter för fritidsfastigheter och åretruntboende?	8
10.4. Lika avgifter för varierande prestationer?	9
10.5. Hämtningsfrekvensen kan påverka taxan.....	9
11. Vatten och avlopp	10
11.1. Kommunens skyldigheter	10
11.2. Verksamhetsområde	10
11.3. Fastighetsägarens rätt att använda en allmän va-anläggning	10
11.4. Avgifterna	10
11.5. Anläggningsavgift	11
11.5.1. Skälig och rättvis grund.....	11
11.5.2. Områdesvisa differentieringar	12
11.5.3. Flera ”engångsavgifter”?	12
11.6. Brukningsavgifter.....	13
11.6.1. Grund- eller minimiavgift	13
11.6.2. Differentiering på grund av varierande kostnader för huvudmannen.....	14
11.6.3. Differentieringen måste vila på kostnadsnärlig grund	14
12. Byggnadsnämnden – bygglov m.m.	14
12.1. Avgiftsmöjligheter.....	14
13. Gatukostnader	15
13.1. Kostnaderna skall fördelas efter skälig och rättvis grund.....	15
13.2. Skyldighet att betala	15
14. Avgifter för tillhandahållande av allmänna handlingar	15
14.1. Avgiftsmöjlighet.....	15
14.2. Särskilda föreskrifter	16

1. De olika beslutande organen inom kommunen

1.1. Kommunfullmäktige

Kommunallagen (1991:900) fastslår att det i varje kommun skall finnas en beslutande församling: kommunfullmäktige. Kommunfullmäktiges uppgift är bl.a. att tillsätta en kommunstyrelse, som skall leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet, samt tillsätta de nämnder som, utöver styrelsen, behövs för att fullgöra kommunens uppgifter enligt särskilda författningar och för verksamheten i övrigt.

Fullmäktiges huvudsakliga uppgift är att besluta i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen. Detta sker främst genom beslut avseende mål och riktlinjer för verksamheten, budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor. Fullmäktige kan också uppdraga åt en nämnd att i dess ställe besluta i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

1.2. Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen skall leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen skall vidare uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Det åligger styrelsen särskilt att ha hand om den ekonomiska förvaltningen, verkställa fullmäktiges beslut och i övrigt fullgöra de uppdrag som fullmäktige har lämnat över till styrelsen.

1.3. Nämnderna

Nämndernas uppgift är att besluta i frågor som rör förvaltningen och i frågor som de enligt lag eller annan författning skall handha. Nämnderna beslutar också i frågor som fullmäktige har delegerat till dem. Nämnderna skall var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De skall också se till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Lagen stadgar även att nämnderna skall verka för att samråd sker med dem som utnyttjar deras tjänster.

2. Vem fattar beslut om avgifter och taxor?

2.1. Fullmäktige eller nämnd

Huvudprincipen är att det är kommunfullmäktige som fattar beslut i ekonomiska frågor. Som ovan redogjorts för kan de dock delegera denna beslutanderätt till någon av nämnderna. För övergång av beslutanderätt krävs således ett fullmäktigebeslut.

2.2. Möjligheter att överklaga beslutet?

Varje medlem av en kommun, eller landsting, har rätt att få lagligheten av kommunens beslut prövad genom att överklaga dem hos länsrätten. De beslut som får överklagas är således bl.a. beslut av fullmäktige och nämnder eller partssammansatt organ.

Besluten överklagas skriftligen, och i klagomålet skall den som klagat ange vilket beslut som överklagas samt de omständigheter som han eller hon stödjer sitt överklagande på. Överklagandet skall ha kommit in till länsrätten inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på kommunens anslagstavla att protokollet över beslutet justerats. Detta anslag om protokollsjusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden skall löpa ut. Har man skickat in överklagandet till fel instans, t.ex. kommunen, skall överklagandet ändå prövas såvida tidsfristen om tre veckor har hållits.

Ett överklagat beslut skall upphävas om:

1. det inte har tillkommit i laga ordning.
2. beslutet hänför sig till något som inte är en angelägenhet för kommunen.
3. det organ som har fattat beslutet har överskridit sina befogenheter.
4. beslutet strider mot lag eller annan författning.

3. Grundläggande förutsättningar för kommunerna att ta ut avgifter

3. 1. Allmänt intresse med anknytning till kommunen

För att kommuner själva skall få ha hand om en angelägenhet krävs att det är av allmänt intresse att så sker. Vidare krävs det att dessa angelägenheter av allmänt intresse har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar och att dessa angelägenheter inte skall handhas enbart av staten, annan kommun, annat landsting eller någon annan.

3.2. Kommunalskatt eller avgifter?

Kostnaderna för kommunala verksamheter och prestationer skall normalt täckas av den uttagna kommunalskatten. 8 kap. 3 b § kommunallagen (1991:900) fastslår dock att kommunerna får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. För tjänster eller nyttigheter som kommunerna är skyldiga att tillhandahålla får de endast ta ut avgifter om det är särskilt föreskrivet.

4. Självkostnadsprincipen

8 kap. 3 c § kommunallagen stadgar att kommunerna inte får ta ut högre avgifter än vad som svarar mot kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som kommunen tillhandahåller. Detta kallas självkostnadsprincipen.

4.1. Avgifterna får ej medföra vinst

Innebörden av självkostnadsprincipen är att avgifterna inte får bestämmas så högt att de tillför kommunen en vinst. Principen syftar således till att förhindra kommunerna att i vinstsyfte utnyttja den monopolsituation som ofta föreligger vid avgiftsfinansierad kommunal verksamhet. Självkostnadsprincipen anger ett maximipris som inte får överskridas. Däremot får det underskridas eftersom principen inte hindrar en kommun att helt eller delvis skattefinansiera en prestation för vilken en självkostnadsbaserad avgift i och för sig kan uttas. Mot denna möjlighet att understiga självkostnaden talar dock likställighetsprincipen, det vill säga principen att alla kommuninnevånare skall behandlas lika. Att kommunala tjänster som

endast utnyttjas av en viss grupp av kommuninnevånarna skulle bekostas med skattemedel kan upplevas orättvist. Kravet på likställighet uppfylls i stället om kommunen tar ut en avgift, som exakt motsvarar självkostnaden, av de kommuninvånare som nyttjar tjänsterna. De kommunmedlemmar som inte tar del av kommunens tjänster påverkas då inte av verksamhetens bedrivande eftersom denna helt finansieras via avgifter.

4.2. Principen är generell

Självkostnadsprincipen gäller för den kommunala avgiftsmakten i dess helhet. Vidare gäller att självkostnadsprincipen skall beaktas icke endast när det taxebeslutande organet, det vill säga fullmäktige, fattar beslut om taxa utan även när den debiterande myndigheten med ledning av taxan fastställer den avgift som skall uttagas.

Självkostnadsprincipen anses undantagsvis ej vara tillämplig inom den långivande och fastighetsförvaltande kommunala verksamheten. Den gäller inte heller för kommunala elbolag.

5. Likställighetsprincipen

5.1. Kommunmedlemmarna skall behandlas lika

2 kap. 2 § kommunallagen stadgar att kommuner skall behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Detta kallas likställighetsprincipen. Kommunmedlemmar, som befinner sig i samma situation, skall således behandlas lika så att inte vissa medlemmar gynnas eller missgynnas i förhållande till andra. Ett kommunalt beslut kan dock föreskriva en särbehandling utan att likställighetsprincipen åsidosätts så länge en fastställd gynnande eller missgynnande särbehandling inte kan sägas framstå som obehörig. Det är således tillåtet att särbehandla vissa kommunmedlemmar, eller grupper av kommunmedlemmar, så länge detta sker på objektiv grund. För att kommunen skall kunna behandla sina medlemmar olika fordras alltså att beslutet därom grundar sig på rationella hänsyn eller sakliga överväganden. Något godtycke får inte förekomma.

5.2. Prestationsskyldighet och lika avgifter för lika prestationer

I kravet på att samtliga kommunmedlemmar skall behandlas lika ligger att varje kommunmedlem skall ha rätt att komma i åtnjutande av den aktuella prestationen. Det föreligger således i allmänhet en prestationsskyldighet för kommunen. Vidare innebär principen att lika avgift skall utgå för lika prestation, det vill säga att lika förutsättningar skall ge lika avgifter. Utgångspunkten är därför att taxan åsidosätter kravet på likställighet om den föreskriver antingen olika avgifter för samma prestation eller samma avgift för varierande prestationer.

Likställighetsprincipen skall således iakttas dels när fullmäktige fattar beslut rörande avgifter, vare sig det rör sig om taxor eller individuella beslut, dels när debiterande organ med ledning av taxan skall fastställa avgiften i det enskilda fallet. Dock skall beaktas att domstolarna i ett antal fall fastslagit att det är förenat med svårigheter att med stöd av likställighetsprincipen uppnå full rättvisa i varje enskilt fall och att man därför måste acceptera att avgifterna i viss utsträckning bestäms efter schablon.

Likställighetsprincipen gäller bara gentemot kommunens egna medlemmar. Vidare krävs det, för att principen skall tillämpas, att kommunen träder i direkt kontakt med sina medlemmar i denna deras egenskap. Detta kan kommunen göra antingen genom att tillhandahålla prestationer av olika slag eller genom att ta ut ekonomiska bidrag av sina medlemmar. Likställighetsprincipen gäller således inte när kommunen anställer personal, gör upphandlingar, köper eller säljer fastigheter etc.

6. Retroaktivetsförbudet

2 kap. 3 § kommunallagen stadgar att kommuner inte får fatta beslut med tillbakaverkande verkan om dessa är till nackdel för medlemmarna, såvida det inte finns synnerliga skäl för det. Detta förbud innebär att en kommun inte har rätt att retroaktivt återkalla förmåner för medlemmarna eller att med retroaktiv verkan besluta om nya eller förhöjda pålagor för dem. I praxis har man dock godtagit en begränsad retroaktivitet av till synes praktiska skäl.

7. Sotning

7.1. Lagen om skydd mot olyckor reglerar

Räddningstjänstlagen, vilken tidigare reglerade sotning m.m. har numera ersatts av lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Enligt denna skall varje kommun svara för sin räddningstjänst. I varje kommun skall finnas en eller flera nämnder för räddningstjänsten. För dessa nämnders verksamhet gäller kommunallagens regler, vilket innebär att nämnderna skall se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnderna kan, vid sidan av sina uppgifter enligt lagen om skydd mot olyckor, även ha andra uppgifter.

7.2. Vem ansvarar för att sotning sker och vem får sota?

Kommunen skall ansvara för att rengöring (sotning) sker av fasta förbränningsanordningar som inte är inrättade för eldning uteslutande med gas och därtill hörande rökkanaler. Två stora ändringar har införts jämfört med vad som tidigare gällde enligt räddningstjänstlagen. För det första gäller inte längre något krav på sotning och kontroll av imkanaler i bostadskök eller liknande utrymmen. För det andra är det så kallade sotningsmonopolet borttaget. Enligt den gamla räddningstjänstlagen skulle sotning och kontroll utföras av skorstensfejarmästare eller skorstensfejare som biträdde denne. Nu får kommunen medge att en fastighetsägare själv utför eller låter utföra sotning på den egna fastigheten. Ett sådant medgivande får endast ges om sotningen kan ske på ett från brandskyddssynpunkt tillfredsställande sätt. Den som vill sota sin egen förbränningsanordning måste därför skaffa sig nödvändig kunskap om rengöring och om brandskydd. Enligt Statens räddningsverks icke bindande allmänna råd och kommentarer om rengöring (sotning) och brandskyddskontroll (SRVFS 2005:9) skall kommunen vid prövning av en ansökan från en fastighetsägare beakta förbränningsanordningens komplexitet, risksituationen, den enskildes kunskap samt de generella förutsättningarna för uppgiften. Kommunen bör ta särskild hänsyn till att fastighetsägaren normalt har viss kunskap om anläggningens konstruktion och funktion samt ett eget intresse av att sotningen sker på ett sätt som ger god brandsäkerhet.

Den som utför sotning för kommunens räkning bör enligt de allmänna råden ha genomgått skorstensfejarutbildning och skaffat sig tillräcklig erfarenhet genom yrkesverksamhet på

området. När en fastighetsägare ansöker om att låta någon annan utföra sotningen bör kompetenskraven på utföraren enligt de allmänna råden motsvara de som ställs på personer som utför sotning för kommunens räkning. Om den enskilda kommunen följer de allmänna råden innebär detta alltså att den enskilde fastighetsägaren kan få medgivande att sota själv, men att han däremot måste anlita en utbildad skorstensfejare om han vill låta någon annan sota åt sig.

Kommunen får föreskriva att en avgift skall erläggas för sotning som utförs i kommunens regi.

7.3. Brandskyddskontroll

Tidigare utfördes kontroll från brandskyddssynpunkt av skorstensfejarmästaren eller skorstensfejaren i samband med sotningen. Enligt den nya lagstiftningen skall nu i stället kommunen i brandförebyggande syfte ansvara för att förbränningsanläggningar samt skorstenar, tak och anslutande byggnadsdelar kontrolleras från brandskyddssynpunkt (brandskyddskontroll). Behörig att utföra brandskyddskontroll är den som avlagt teknikerexamen enligt räddningstjänstförordningen eller kurs för skorstensfejarmästare. Skulle det vid brandskyddskontroll eller vid tillsyn visa sig att den enskilde fastighetsägaren inte skött rengöringen på ett betryggande sätt bör kommunen inte fortsättningsvis medge att den enskilde fastighetsägaren utför sotning. Kommunen får föreskriva att avgift skall erläggas för brandskyddskontroll.

7.4. Hur ofta skall sotning och brandskyddskontroll ske?

Enligt förordning (2003:789) om skydd mot olyckor skall kommunen meddela föreskrifter om hur ofta sotning skall ske. Statens räddningsverk har i sina allmänna råd och kommentarer om sotning föreslagit lämpliga frister. Exempelvis föreslås att sotning av en konventionell värmepanna där eldning sker med fasta bränslen (oljepanna) skall utföras tre gånger per år om årsmedeltemperaturen i kommunen är cirka plus fem grader eller högre.

Statens räddningsverk skall enligt förordningen meddela föreskrifter dels om vilka objekt som från brandskyddssynpunkt omfattas av kraven på rengöring (sotning) och brandskyddskontroll dels om hur omfattande brandskyddskontrollen skall vara och hur ofta den skall utföras. Detta har räddningsverket gjort i SRVFS 2005:9. Enligt dessa gäller kravet på sotning för

1. värme-, varmvatten-, varmlufts- och ångpannor,
2. köksspisar, ugnar och andra jämförbara eldstäder,
3. lokaleldstäder, och
4. imkanaler (kravet på sotning av imkanaler i bostadskök och liknande utrymmen är dock som nämnts ovan borttagna).

Brandskyddskontroll skall utföras bland annat enligt följande:

1. Braskamin som används dagligen/fastbränslepanna: två år.
2. Oljepanna: fyra år.

3. Eldstad som används för trivseldning: åtta år.

7.5. Övrigt

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om förbud mot eldning utomhus och liknande förebyggande åtgärder mot brand. Regeringen kan även överlåta åt myndighet eller kommun att meddela sådana föreskrifter.

Enligt **miljöbalken** finns bl.a. särskilda bestämmelser om hälso- och miljöskydd. I 9 kap. 12 § miljöbalken stadgas således att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela de föreskrifter som behövs till skydd mot olägenheter för människors hälsa. Regeringen får även överlåta åt kommunen att meddela sådana föreskrifter. Det kan således finnas speciella bestämmelser i kommunen avseende t.ex. vedeldning. Om du vill veta vad som gäller där du bor, kan du kontakta kommunen.

8. Ventilation

8.1. Grunden för ventilationskontroll

Enligt **förordning (1991:1273) om funktionskontroll av ventilationssystem** skall en byggnads ägare se till att en funktionskontroll av ventilationssystem sker enligt bestämmelserna i nämnda förordning. Funktionskontrollen är till för att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat i byggnader i enlighet med bestämmelserna i 2 § 1 st. p.3 och 6 i lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk m.m. Funktionskontroll skall ske innan ett ventilationssystem tas i bruk för första gången (första besiktning) och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning). **Observera** dock att en- och tvåbostadshus inte omfattas av kravet på återkommande besiktning. Vid den första besiktningen skall kontrolleras att funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet överensstämmer med gällande föreskrifter, att systemet inte innehåller föroreningar som kan spridas i byggnaden, att instruktioner och skötselanvisningar finns lätt tillgängliga för den som skall sköta systemet samt att systemet i övrigt fungerar på det sätt som är avsett.

8.2. Byggnadsnämnden övervakar

Ovan nämnda förordning om ventilationskontroll stadgar att protokoll skall föras vid varje besiktning, samt att ett exemplar av detta protokoll skall lämnas till byggnadens ägare och ett till den eller de kommunala nämnder som fullgör kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet, vanligtvis byggnadsnämnden. Den sistnämnda instansen skall övervaka att ägare till byggnader fullgör sina skyldigheter enligt aktuell förordning och de föreskrifter som har meddelats med stöd av förordningen.

Enligt 10 kap. plan- och bygglagen kan byggnadsnämnden, om byggnadens ägare inte följer reglerna om funktionskontroll eller underlåter att avhjälpa påtalade brister, förelägga ägaren att vidta åtgärder och, vid behov, förena föreläggandet med vite.

9. Möjlighet att ta ut avgifter

Som ovan redogjorts för får kommunerna ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de är skyldiga att tillhandahålla endast i den mån detta är särskilt föreskrivet. 11 kap. 5 § plan- och bygglagen stadgar att byggnadsnämnden får ta ut avgift bl.a. i ärenden som föranleder framställning av arkivbeständiga handlingar eller andra tids- eller kostnadskrävande åtgärder.

Vad gäller ventilationskontrollen har således byggnadsnämnderna med stöd av ovan nämnda lagrum, och i enlighet med 6 och 9 §§ i förordningen om funktionskontroll av ventilationssystem, tagit betalt för insamling av besiktningsprotokoll och övervakning av förordningens efterlevande. De avgifter man har tagit ut får dock högst ha motsvarat kommunens genomsnittliga kostnad för åtgärderna. Grunderna för beräkning av avgifterna skall ha angivits i en taxa som beslutats av kommunfullmäktige.

Det ovan nämnda har gällt fram till och med den 6 december 1999 då Regeringsrätten i två domar, mål nr 6237-1997 och 846-1997, slagit fast att byggnadsnämnden inte haft rätt att med stöd av 11 kap. 5 § Plan- och Bygglagen ta ut avgift för sin handläggning i form av registrering och registerhantering enligt förordning (1991:1273) om funktionskontroll av ventilationssystem. Regeringsrätten konstaterar i domarna att avgiftsuttag enligt PBL förutsätter att det finns en sökande som ansökt hos nämnden om att denna skall utföra något, t.ex. bevilja bygglov, upprätta någon handling eller vidtaga någon annan tids- eller kostnadskrävande åtgärd. Det finns emellertid inte något stöd för att ta ut avgift för åtgärder föranledda av nämndens skyldighet att övervaka att fastighetsägarna fullgör sina skyldigheter enligt förordningen. Eftersom fastighetsägaren inte begärt att nämnden skall utföra någon sådan åtgärd saknas därför lagstöd för uttag av ifrågavarande avgifter.

Genom Regeringsrättens domar står det klart att det saknats lagstöd för att ta ut avgifter för registrering och registerhållning av besiktningsprotokoll. Detta innebär att krav på återbetalning av erlagda avgifter kan ställas mot kommunen. Är det samme person som erlagt avgiften som kräver återbetalning är återbetalningsskyldigheten för kommunen i regel klar. Är det dock en annan person, t.ex. en ny fastighetsägare, kommer kommunen sannolikt kräva att personen styrker sin rätt till återbetalning. Det fördras således att han förutom att styrka sin äganderätt till fastigheten, bevisar att rätten till den aktuella återbetalningen övertagits. Om kommunen finner det tveksamt vem som har rätt att uppbära återbetalningen kan kommunen deponera beloppet hos länsstyrelsen enligt lag (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet.

Kraven på återbetalning är underkastade de allmänna reglerna om preskription. Preskriptionstiden är således tio år från den dag då avgiften betalades till kommunen. Det belopp för vilket kommunen är återbetalningspliktig löper med ränta från betalningsdagen tills återbetalning sker. Räntesatsen är, fram till dess en månad har förflutit från det att krav på återbetalning ställdes, det vid varje tid gällande referensräntan med tillägg av två procentenheter. När månadsfristen löpt till ända börjar dröjsmålsräntan utgå, det vill säga referensräntan med tillägg av åtta procentenheter.

10. Renhållning

10.1. Kommunens ansvar

Enligt 15 kap. 8 § miljöbalken skall varje kommun, om inte annat föreskrivs angående producentansvar i 15 kap. 6 §, svara för att hushållsavfall inom kommunen transporteras till en behandlingsanläggning och att hushållsavfallet återvinns eller bortskaffas. Vidare stadgas att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela närmare föreskrifter om hanteringen av avfallet. Det fastslås även att regeringen får överlåta på kommunerna att meddela sådana föreskrifter.

Enligt 27 kap. 4 § miljöbalken får kommuner meddela föreskrifter om att avgift skall betalas för insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall. Avgiften skall enligt kommunens bestämmande betalas till kommunen eller till den som utför renhållningen.

10.2. Avgift i enlighet med taxa beslutad av kommunfullmäktige

Avgiften, som skall vara årlig eller på annat sätt periodisk, skall bestämmas till högst det belopp som behövs för att täcka nödvändiga planerings-, kapital- och driftkostnader för renhållningen. Från dessa kostnader skall sedan räknas av kostnaderna för användning av anläggningar eller utrustning för andra ändamål än renhållning. Avgiften får tas ut på sådant sätt att återanvändning, återvinning eller annan miljöanpassad avfallshantering främjas. Om kommunen avtalar med någon annan att utföra renhållningen får detta avtal läggas till grund för beräkning av avgiften, såvida kostnaden därigenom inte blir väsentligt högre än om kommunen själv utför renhållningen.

Enligt lagen skall avgifter betalas i enlighet med den taxa som kommunfullmäktige antar. I taxan skall anges hur avgiften bestäms när taxan i övrigt saknar tillämplig bestämmelse om avgift. Likaså skall taxan innehålla bestämmelser om vem som är avgiftsskyldig och till vem avgiften skall betalas.

10.3. Olika avgifter för fritidsfastigheter och åretruntboende?

Miljöbalken har ersatt den gamla renhållningslagen. Då Miljöbalken inte i sak innebär några större förändringar avseende renhållningsbestämmelserna får man förutsätta att den gamla rättspraxis som utarbetats gäller även fortsättningsvis. Detta innebär att vad gäller kostnadsfördelningen, som enligt grundprincipen skall fördelas enligt självkostnads- och likställighetsprincipen, har *Regeringsrätten tidigare fastslagit att fasta kostnader avseende destruktionsanläggning, och andra för verksamheten erforderliga grundresurser, i lika mån kan belasta fritidsboendet och permanentboendet.*

I ett avgörande från Regeringsrätten, RÅ 1974 ref. 31 (I), kom domstolen fram till att det måste anses skäligt att dessa kostnader i lika mån belastar all bebyggelse som betjänas av renhållningsväsendet. Domstolen fastslog vidare att utöver denna kostnadsfördelning bör en differentiering av avgifterna kunna ske med hänsyn till bl.a. hämtningsfrekvens och fastigheternas belägenhet. Enbart den omständigheten att kostnaden per hämtningstillfälle blev högre för de fritidsboende än för de åretruntboende kunde enligt Regeringsrätten icke medföra att beslutet vilade på orättvis grund.

Av rättsfallet RÅ 1980 Ab 249, där fullmäktige antagit en taxa vilken var differentierad med avseende på såväl avgifterna som hämtningsintervallerna, framgår att *skäligheten av avgiften får avgöras mot bakgrund av inte bara omfattningen av prestationen utan också kommunens kostnader för att tillhandahålla densamma*. Efter att ha gjort en jämförelse mellan prestationerna, i form av hämtningsintervallerna, och årsavgiften anförde domstolen att: ”Enligt de för kommunal verksamhet gällande likställighets- och rättvisepinciperna *skall* i ett fall som det förevarande *avgifterna* för de olika hämtningsalternativen *vara relaterade på ett rimligt sätt såväl till omfattningen av de tjänster som är förenade med varje hämtningsalternativ som till kommunens kostnader för ettvar av dessa*. Därvid får en kategori fastighetsägare icke obehörigen gynnas på bekostnad av de andra.”

10.4. Lika avgifter för varierande prestationer?

Om prestationerna inte är desamma kräver i allmänhet likställighetsprincipen en differentiering av avgifterna. Kommunerna är således oftast förhindrade att besluta om en enhetstaxa för varierande prestationer. Dock kan en enhetstaxa komma att godtagas till följd av att likställighetsprincipen i rättspraxis givits karaktären av målsättningsprincip. Även om man kan konstatera en viss olikställighet i avgiftshänseende kan besvär över en enhetstaxa komma att ogillas om det visar sig att en differentiering av avgifterna blott skulle kunna avse mindre belopp.

I rättsfallet RÅ 1974 ref. 31 (III) klandrades en enhetstaxa, enligt vilken årsavgiften vid sophämtning en gång per vecka skulle vara densamma för papperssäcker om 125 – 160 liter, under påstående att den som tilldelats 125-litersställ vid varje hämtningstillfälle fick betala för 35 liter ”luftopor”. Man ansåg med andra ord att prestationerna varierade men att avgiften var densamma. Regeringsrätten ansåg dock att en sophämtningstaxa icke helt kan ansluta till den faktiska sopmängden från varje fastighet. ”*Av praktiska och administrativa skäl måste avgifterna i viss mån bestämmas schablonmässigt*”. I detta mål var det nämligen upplyst att hanteringskostnaden för en säck om 125 liter nära överensstämde med den för säck om 160 liter. I ett senare rättsfall samma år, RÅ 1974 A 351, fastslogs denna princip då Regeringsrätten anförde att avgifterna av praktiska och administrativa skäl i viss mån kunde bestämmas schablonmässigt.

10.5. Hämtningsfrekvensen kan påverka taxan

Den omständigheten att hämtningsfrekvensen skall anpassas till bebyggelsens normala behov av bortforsling får till följd att en kommun ej sällan är förhindrad att besluta om en helt odifferentierad taxa, vilken sålunda föreskriver såväl lika avgifter som lika prestationer. I rättsfallet RÅ 1976 Ab 355, där taxan föreskrev samma hämtningsfrekvens (veckotömning under hela året) för såväl åretrunt- som fritidsboende, anfördes att de anordningar kommunen hade att vidtaga för renhållningen ej helt kunde anpassas till den omfattning i vilken enskilda bostäder faktiskt utnyttjades. Avgifterna måste därför i viss mån kunna bestämmas schablonmässigt och mot denna bakgrund kunde taxan ej sägas kränka likställighetsprincipen.

I ett senare rättsfall, RÅ 1977 Ab 225, undanröjdes dock en odifferentierad taxa innebärande samma tömningsfrekvens och enhetliga avgifter för såväl permanent- som fritidsbebyggelse. Den för fritidsbebyggelsen bestämda hämtningsfrekvensen – veckotömning året om – framstod nämligen enligt Regeringsrätten såsom alltför svagt grundad på denna bebyggelses behov av hämtning vad avsåg annan tid än sommaren. Att bebyggelsen var blandad kunde

enligt domstolen ej motivera en hämtningsfrekvens som uppenbarligen gick utöver vad som krävdes för att tillgodose fritidsfastigheternas genomsnittliga behov av bortforsling.

Det är således inte säkert att en renhållningstaxa, vilken föreskriver lika avgifter och lika tjänster för ett område med blandad bebyggelse, blir bestående. Är hämtningsfrekvensen alltför hög i förhållande till bebyggelsens behov av sophämtning visar rättsfallen att taxan skall föreskriva inte bara olika hämtningsintervaller utan också olika avgifter.

11. Vatten och avlopp

11.1. Kommunens skyldigheter

Lag (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar har upphört att gälla och en ny lag, **lagen (2006:412) om vattentjänster**, har den 1 januari 2007 trätt i kraft. Kommunerna är enligt lagen skyldiga att snarast ordna vattenförsörjning eller avlopp om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. I den nya lagen har möjligheten att allmänförklara enskilda va-anläggningar tagits bort.

11.2. Verksamhetsområde

Verksamhetsområde är det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller skall ordnas genom en allmän va-anläggning. Kommunen skall fastställa verksamhetsområdet. Av ett beslut om en allmän va-anläggnings verksamhetsområde skall det framgå vilka fastigheter som verksamhetsområdet omfattar.

11.3. Fastighetsägarens rätt att använda en allmän va-anläggning

En fastighetsägare har rätt att använda en allmän va- anläggning, om fastigheten finns inom va-anläggningens verksamhetsområde, och behöver en vattentjänst och behovet inte kan tillgodoses bättre på annat sätt. Trots denna bestämmelse är huvudmannen inte skyldig att låta en fastighet kopplas eller vara kopplad till va-anläggningen innan fastighetsägaren har betalat den anläggningsavgift som är bestämd enligt 34 § lagen om vattentjänster eller lämnat en godtagbar säkerhet, eller om fastighetens va-installation har väsentliga brister.

En avgift för en allmän va-anläggning ska avse vattentjänster som tillhandahålls fastigheten genom en förbindelsepunkt, från det att huvudmannen har ordnat förbindelsepunkten och informerat fastighetsägaren om förbindelsepunktens läge inom den tid som är skälig med hänsyn till fastighetsägarens intresse av att kunna prestera för sin användning av fastigheten, och bortledande av vatten från fastigheten som inte sker genom en förbindelsepunkt, från det att huvudmannen har ordnat de anordningar som behövs för bortledandet och informerat fastighetsägaren om detta.

11.4. Avgifterna

Avgifter får bestämmas som anläggningsavgifter och bruksavgifter. Avgifterna får inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva va-anläggningen. Som nödvändiga betraktas kostnader som varit skäligen påkallade för va-anläggningens utförande, drift, underhåll och förnyelse.

Avgifterna skall bestämmas så att kostnaderna fördelas på de avgiftsskyldiga enligt vad som är skäligt och rättvist. VA-avgift ska i första hand bestämmas efter den huvudsakliga nytta som varje särskild fastighet har av va-anläggningen (nyttoprincipen) och med bortseende från huvudmannens individuella kostnader för fastigheten i fråga. För såväl möjligheten som skyldigheten att införa särtaxa beträffande va-avgifter är det tillräckligt att ifrågakostnader i ”beaktansvärd omfattning” avviker från vad som i övrigt gäller inom verksamhetsområdet.

Om vattentjänsterna för en viss eller vissa fastigheter på grund av särskilda omständigheter medför kostnader som i beaktansvärd omfattning avviker från andra fastigheter i verksamhetsområdet, skall avgifterna bestämmas med hänsyn till skillnaderna.

11.5. Anläggningsavgifter

Anläggningsavgifterna skall bestämmas på beräkningsgrunder som innebär att en fastighetsägare inte behöver betala mer än vad som motsvarar fastighetens andel av kostnaden för att ordna va-anläggningen.

11.5.1. Skälig och rättvis grund

I RÅ 1979 2:42 avsåg frågan huruvida va-taxan uppfyllde kraven på skälighet och rättvisa med hänsyn till den vikt som taxan tillmätte tomtarealen som grund för avgiftsskyldigheten. Taxan medförde att ägare av vissa fastigheter, som hade en något större tomtyta än övriga, kom att drabbas av en anläggningsavgift som var tre gånger större än den som togs ut av andra fastighetsägare. Inledningsvis framhöll Regeringsrätten att tomtarealen som beräkningsgrund för uttag av anläggningsavgift i praxis godkänns av domstolen, dock att tomtarealen ensam för sig inte ansetts utgöra ett godtagbart uttryck för villafastigheters nytta av anslutning till va-anläggning. För att kunna bedöma huruvida taxan vilade på skälig och rättvis grund ansåg domstolen att det var nödvändigt att se till dels fastighetsägarnas nytta av anläggningen och dels kommunens kostnader för anläggningen. Domstolen konstaterade att en större tomtyta medförde en liten ökning av fastighetsägarnas nytta av anläggningen, liksom en märkbar men dock begränsad ökning av kommunens anläggningskostnader. Dessa omständigheter motiverade dock inte en så långtgående differentiering som den klandrade taxan åstadkom, varvid Regeringsrätten upphävde kommunfullmäktiges klandrade beslut.

En liknande frågeställning tas upp i RÅ 1985 ref. 2:66, som tar ställning till huruvida en va-taxa uppfyllde kravet på skälighet och rättvisa med hänsyn till den vikt som i taxan tillagts tomtarealen som grund för avgiftsskyldigheten. I ärendet bestod anläggningsavgiften av tre komponenter: en grundavgift, en avgift per kvm tomtyta och avgifter per kvm va-våningsyta. Av dessa tre komponenter ansåg domstolen att endast våningsyteavgiften direkt återspeglade fastighetens nytta av va-anläggningen. Enligt vad som framgår av lagens förarbeten skall fördelningen av det totala avgiftsunderlaget mellan fastigheterna främst ske med hänsyn till den huvudsakliga nytta som varje fastighet har av anläggningen, medan kostnaden för varje särskild fastighets anslutning endast undantagsvis skall beaktas vid fördelningen fastigheterna emellan. Det har emellertid i praxis godtagits att vid anläggningsavgifternas bestämmande hänsyn får tas också till tomtytan generellt inom anläggningens hela verksamhetsområde. Domstolen kom således fram till att såsom kravet på fördelning efter skälig och rättvis grund skall förstås enligt förarbetena kan dock tomtytan inte tilläggas den vikten att den för vissa fastigheter får bilda underlaget för den större delen av anläggningsavgiften.

Det verkar alltså som om Regeringsrätten godkänner taxekonstruktion där anläggningsavgift kan utgå i form av fast grundavgift i kombination med rörliga avgifter baserade på tomt- och

våningsyta. Taxan bör bygga på en kombination av kostnads- och nyttorelaterade fördelningsgrunder, vilket innebär att avgifterna kan differentieras. Denna differentiering får dock inte göras alltför långtgående.

11.5.2. Områdesvisa differentieringar

Att avgifterna skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund utesluter inte att avgiften för fastigheter inom ett visst område är högre än för övriga fastigheter om det är så att kostnaderna för anslutningen inom detta område är högre på grund av exempelvis terrängförhållandena. Denna områdesvisa differentiering måste dock alltid vila på kostnadsmässig grund och får således inte bestämmas skönsmässigt.

11.5.3. Flera ”engångsavgifter”?

Av lagens förarbeten framgår att det inte möter något hinder att för en och samma fastighet debitera mer än en engångsavgift, trots att själva uttrycket antyder motsatsen och att fördelningen av avgifter enligt lagtexten skall hänföra sig till fastigheterna. Under förberedelserna till lagen framfördes förslag om att ”ny engångsavgift” skulle få uttas när gammal bebyggelse försvann (SOU 1967: 65 s. 83, NJA II 1971 s. 88). Regeln i fråga skulle dock inte vara undantagslös. Därför uttalade föredragande departementschefen efter att ha konstaterat att en ordning, som innebar att ny engångsavgift fick tas ut vid nybyggnad, kunde leda till godtyckliga resultat: ”Jag kan inte ansluta mig till utredningens ståndpunkt att ny engångsavgift i regel skall få tas ut vid omreglering av fastigheter eller nybebyggelse. Frågan om ytterligare engångsavgift skall komma i fråga i sådana situationer bör enligt min mening bedömas från fall till fall med ledning av den allmänna regeln om skälig och rättvis fördelning.” (Prop. 1970:118 s. 107, NJA II 1971 s. 88). Under riksdagsbehandlingen av lagförslaget förekom ingenting som kan sägas ha rubbat departementschefens uppfattning att huvudregeln är att ny engångsavgift ej skall uttas vid nybyggnad. Tredje lagutskottet yttrade sålunda att inget syntes vara att erinra mot att man följde den praxis som utbildat sig och som innebar att man vid nybyggnad tog ut tilläggsavgift som motsvarade ”fastighetens ökade nytta” (uti 54 s. 73, NJA II s. 90 f).

Huvudregeln är alltså att en ny engångsavgift inte skall tas ut vid nybebyggelse, men att man kan göra avsteg från denna regel om byggnationen medför ”ökad nytta” av va-anläggningen. Eftersom våningsytan, som är en nyttofaktor, kan utgöra en grund för avgiftsstorleken blir en naturlig följd av detta att åtgärder som påverkar storleken av våningsytan även har betydelse för fastighetsägarens bidragsplikt. En till- eller ombyggnad, som gör att våningsytan blir större, medför att fastighetsägaren får en ”ökad nytta” av va-anläggningen. Genom detta möjliggörs uttag av ytterligare engångsavgift. Den omständigheten att den utökade våningsytan inte har föranlett någon särskild va-kostnad för kommunen saknar betydelse. Inte heller den omständigheten att en tillbyggnad saknar va-utrustning har ansetts ha någon betydelse för kommunens möjlighet att betinga sig tilläggsavgift.

Är det fråga om bebyggelsesanering, det vill säga då en ny byggnad ersätter en äldre, ökas inte våningsytan. Då uppkommer det inte heller någon ökad nytta av va-anläggningen. Fastighetsägaren kan då enligt huvudregeln, att ny engångsavgift ej skall utgå vid nybebyggelse, inte påföras tilläggsavgift med anledning av byggnationen. I rättsfallet NJA 1978 s. 596 fastslogs detta då påförande av ny anläggningsavgift, för den del av nybyggnad som motsvarade tidigare bebyggelse, ansågs strida mot bestämmelserna om skälig och rättvis grund.

När det gäller engångsavgifter kan även nämnas att regeln om treårspreskription i 2 § 2 st. preskriptionslagen (1981:130) har ansetts tillämplig på engångsavgift för utförande av allmän va-anläggning (NJA 1988 s. 503). En sådan fordran har alltså betraktats som konsumentfordran vilken preskriberas efter tre år.

11.6. Brukningsavgifter

Brukningsavgifterna skall bestämmas på beräkningsgrunder som är lika oavsett när på året va-anläggningen används. Om det med hänsyn till vattenförsörjningen, behovet av en tillfredsställande avloppsrening eller av andra skäl behövs särskilda åtgärder av säsongsbetonad karaktär under en viss mindre del av året, får dock brukningsavgifter för en sådan tid bestämmas på beräkningsgrunder som innebär högre avgifter än under huvuddelen av året.

11.6.1. Grund- eller minimiavgift

När det gäller fasta driftskostnader intar rättspraxis den ståndpunkten att dessa kan ”slås ut” på samtliga avgiftsskyldiga utan direkt hänsynstagande till i vilken utsträckning den enskilde abonnenten faktiskt tar va-tjänsterna i anspråk. Det godtas således i regel att kommunerna tar ut en grund- eller minimiavgift, även om detta innebär att småförbrukarna relativt sett får betala en högre avgift än storförbrukarna. Detta exemplifieras i RÅ 1978 Ab 286, där man prövade lagligheten av en fast årlig grundavgift vilken utgick oberoende av vattenkonsumtionen i det enskilda fallet. Den årliga grundavgiften godkändes med motiveringen att, då allmän va-anläggning måste ges en sådan kapacitet att varje fastighet som är brukningsberättigad när som helst skall kunna nyttja anläggningen fullt ut, det inte kan anses oförenligt att fördela avgifterna så att man från varje fastighet, för vilken avgiftsskyldighet föreligger, tar ut bidrag som täcker åtminstone de fasta driftskostnaderna för anläggningen oavsett i vilken omfattning anläggningen i det enskilda fallet brukas. Denna motivering godkändes även i RÅ 1980 Ab 208 och RÅ 1980 Ab 408.

Det ovan redovisade skall dock ses i belysning av rättsfallet RÅ ref. 1978 2:22 där domstolen kom fram till att en kommuns beslut om fastställande av vatten- och avloppstaxa, som föreskriver minimiavgifter motsvarande en årlig förbrukning av minst 72 m³ vatten, vilade på orättvis grund. Kommunen hävdade i detta fall att denna, för att kunna tillgodose de anspråk som ställdes på kommunens vattenproduktion sommartid, nödgades hålla en vattenförsörjning som innebär att kommunen under övrig tid av året hade ett stort och kostnadskrävande kapacitetsöverskott. Regeringsrätten fann att kostnaden för kommunens va-anläggning - med den kapacitet den givits på grund av särskild belastning sommartid - kunde läggas på samtliga nyttjare av anläggningen. Frågan i målet gällde emellertid om det var förenligt med den kommunala likställighetsprincipen och föreskriften i va-lagen (1970:244) om fördelning av avgiftsskyldigheten mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund att de nyttjare som under taxeaåret förbrukar mindre mängd vatten än 72 m³ avkrävdes ett relativt sett större bidrag än övriga nyttjare. En sådan effekt inträdde nämligen till följd av systemet med minimiavgift. Regeringsrätten slog fast att kommunen i sitt yttrande i målet ej anfört annat skäl för differentieringen mellan förbrukarna än att kostnaderna för överkapaciteten rimligtvis inte borde i sin helhet tas ut av kommuninnevanorna, och att systemet innebar att de permanentboende i kommunen subventionerade hushållsvattnet för turisterna. Regeringsrätten fastslog att detta anförande ej utgjorde någon grund för differentiering av avgiften per m³ vatten nyttjarna emellan. I målet hade inte heller förekommit någon annan omständighet på vilken grund differentieringen skulle kunna anses tillåten trots den princip om likställighet

mellan kommunmedlemmarna som kommunen har att tillämpa. Regeringsrätten kom således fram till att taxan vilade på orättvis grund.

11.6.2. Differentiering på grund av varierande kostnader för huvudmannen

En differentiering av avgifterna kan ske med hänsyn till om kostnaderna för va-försörjningen varierar, alltså att dessa är högre för vissa fastigheter än för andra. Detta kräver dock att det är fråga om väsentliga eller avsevärda kostnadsskillnader. Likställighetsprincipen inte bara möjliggör utan anses kräva en avgiftsdifferentiering i dessa fall. Av Högsta Domstolens uttalanden i NJA 1981 s. 640 (I) följer att huvudregeln kan och skall frångås när det beträffande viss fastighet föreligger sådana särförhållanden i fråga om dess beskaffenhet, läge eller förhållande i övrigt som är ägnade att relativt sett avsevärt fördyra eller förbilliga va-försörjningen till fastigheten. Prövningen måste dock ske med utgångspunkt i produktionskostnaderna vid den allmänna va-anläggningen i dess helhet.

När det gäller storförbrukares möjlighet att få vattenleverans mot lägre avgift lägger reglerna om fördelning efter skälig och rättvis grund inte hinder i vägen för att ge dessa brukare en affärsmissigt betingad kvantitetsrabatt eller annan liknande förmån. En förutsättning är att de relativa kostnaderna för förbrukarens va-försörjning p.g.a. den stora förbrukningen är lägre än för en normalförbrukare samt att kostnadsskillnaderna är avsevärda.

11.6.3. Differentieringen måste vila på kostnadsmässig grund

Differentieringen måste alltid vila på kostnadsmässig grund, och ej bestämmas skönsmässigt. I rättsfallet RÅ 1982 Ab 161, där kommunfullmäktige fastställt en brukningsavgift som för sommarmånaderna var flera gånger högre än den avgift som skulle tas ut övriga månader, hade kommunen ”inte ens påstått” att skillnaden var motiverad av högre driftskostnader för va-anläggningen under sommarmånaderna. Då domstolen fann att utredningen i övrigt inte heller visade att någon giltig grund för de högre avgifterna förelåg fann den att fördelningen av avgiftsskyldigheten vilade på orättvis grund.

12. Byggnadsnämnden – bygglov m.m.

I **plan- och bygglagen (1987:10)** stadgas att det i varje kommun skall finnas en eller flera nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom plan- och byggnadsväsendet samt ha det närmaste inseendet över byggnadsverksamheten. Vidare fastställs att länsstyrelsen har tillsyn över plan- och byggnadsväsendet i länet, och att styrelsen skall samverka med kommunerna i deras planläggning. Det är **Boverket** som **har den allmänna uppsikten över plan- och byggnadsväsendet i riket.**

12.1. Avgiftsmöjligheter

11 kap. 5 § plan- och bygglagen stadgar att byggnadsnämnden får ta ut avgift i ärenden angående lov och förhandsbesked, i ärenden som föranleds av en bygganmälan eller rivningsanmälan samt i andra ärenden som föranleder upprättande av nybyggnadskarta, ritningsgranskning, besiktning, framställning av arkivbeständiga handlingar eller andra tids- eller kostnadskrävande åtgärder. Avgifterna, som får tas ut i förskott, får tas ut med högst det belopp som motsvarar kommunens genomsnittliga kostnad för åtgärderna. Grunderna för beräkning av avgifterna skall anges i en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.

13. Gatukostnader

Plan- och bygglagen (PBL) tar även upp bestämmelser om möjlighet för kommunerna att ta ut gatukostnader. **6 kap. 31 § PBL** stadgar nämligen att om en kommun, i egenskap av huvudman, skall anlägga eller förbättra gator och andra allmänna platser får kommunen besluta att kostnader för sådana åtgärder som är avsedda att tillgodose ett visst områdes behov av allmänna platser skall betalas av ägarna till fastigheterna inom området. Något krav på att kommunen gör på detta sätt föreligger inte, utan det är endast en möjlighet. Vill kommunen kan den i stället välja att alla kostnader för allmänna gator finansieras genom de uttagna skattemedlen.

13.1. Kostnaderna skall fördelas efter skälig och rättvis grund

Kostnaderna skall fördelas mellan fastigheterna efter skälig och rättvis grund, och det är kommunen som beslutar om avgränsningen av det område inom vilket fördelning skall ske, om de kostnader som skall fördelas samt om grunderna för fördelningen.

13.2. Skyldighet att betala

Skyldighet för fastighetsägare att ersätta kommunen kostnaderna för gator och andra allmänna platser *inträder enligt 6 kap. 35 § PBL när den anläggning som ersättningen avser för hans fastighet kan användas för avsett ändamål*. Ersättningsskyldigheten skall fullgöras vid anfordran. Dessa typer av fordringar räknas inte som konsumentfordringar, och är således inte underkastade treårspreskription utan i stället gäller den allmänna preskriptionstiden om tio år (NJA 1993:724).

14. Avgifter för tillhandahållande av allmänna handlingar

Enligt **2 kap. 12 § tryckfrihetsförordningen** skall allmän handling genast, eller så snart det är möjligt, kostnadsfritt på plats tillhandahållas den som begär det. Handlingen skall tillhandahållas så att den kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas. Denna skyldighet för myndigheterna att tillhandahålla handlingar på stället föreligger dock inte om det innebär betydande hinder för myndigheten. Generellt har således medborgarna rätt att ta del av alla allmänna handlingar som finns hos olika myndigheter, de flesta handlingar är alltså offentliga.

14.1. Avgiftsmöjlighet

2 kap. 13 § Tryckfrihetsförordningen stadgar att man även har rätt att, mot fastställd avgift, få avskrift eller kopia av handlingen till den del den får lämnas ut. Vidare fastställs att en begäran om att få en avskrift eller kopia av allmän handling skall behandlas skyndsamt.

Någon begränsning av storleken av den avgift som myndigheterna ges laglig rätt att ta ut har inte angivits i lagrummet. Vid avgiftsbelagd verksamhet, varigenom en kommun i olika hänseenden betjänar allmänheten, gäller dock *självkostnadsprincipen*. Det är således denna princip *kommunfullmäktige*, på vilken det *ankommer att fastställa avgifter för avskrift eller kopia av allmän handling*, måste rätta sig efter i sitt taxebeslut. Enligt ett avgörande i Regeringsrätten, RÅ 1985 ref. 2:9, får det vid fastställande av avgifter inte tas hänsyn till kostnad för framtagande och återställande av handlingen. Detta med hänvisning till att allmänna handlingar skall tillhandahållas på plats utan avgift, och att man således inte kan

kräva några avgifter för de kostnader man haft för framställningen av de aktuella handlingarna i de situationer när kommuninnevånarna själva kommer och tar del av handlingarna.

Medgivandet att ta ut avgifter för tillhandahållandet av avskrifter eller kopior måste således förstås så att det endast är kostnaderna för att framställa avskrifterna och kopiorna, inte framtagandet av själva handlingarna, som kan läggas till grund för avgiftsbeslutet.

14.2 Särskilda föreskrifter

I 2 kap. 4 § kommunallagen stadgas att det avseende kommunernas och landstingens befogenheter och skyldigheter på vissa områden finns särskilda föreskrifter. Det finns således på åtskilliga områden föreskrifter om kommunernas, och landstingens, befogenheter att ta ut avgifter för sina prestationer.

När en kommun enligt författning är skyldig att tillhandahålla sina medlemmar viss prestation, eller att sörja för vissa uppgifter, krävs det författningsstöd för att kommunen skall kunna ta ut ersättning för detta.

VILLAÄGARNAS JURISTBYRÅ
-experten på privatjuridik

Villaägarnas Juristbyrå för processer och upprättar handlingar. Gör dina privata affärer och ditt privatliv tryggare. Byrån ägs helt av Villaägarnas Riksförbund.

Medlemsrabatt 25 procent. Lågt arvode gör att ditt rättsskydd räcker längre. Du når Juristbyrån på 010-750 01 00 eller juristbyra@villaagarna.se

VILLAÄGARNAS FRIA RÅDGIVNING
-kostnadsfri rådgivning till alla medlemmar

Alla medlemmar har tillgång till **fri rådgivning** i de flesta villaägarfrågor, t.ex. fastighetsrätt, bygglov, familjerätt, köprätt, boendeekonomi, samfällighetsföreningar, trädgårdar, fastighetsmäklare, byggnadsteknik, arkitektur, energi, plan- och byggfrågor, byggnadsteknik, geologi, byggnadsskador samt VVS.

Kontakta oss på 010-750 01 00 eller via frågeformuläret på villaagarna.se

